

вим, однак не позбавленим сенсу, бачиться підхід до трактування витоків пізньої романтичної концепції поета-генія (як посередника між Богом і людьми) — зі структури давньоіндійських вед. Варто наголосити на такому цікавому спостереженні дослідника: "санскритські теоретики визнавали ... *уяву* домінантною складовою", що корениться у "враженнях від попередніх "народжень"... які в латентному стані зберігаються в її свідомості." О.Пилип'юк слушно вбачає в цьому "зародки вчення про архетипи" (78). Проаналізовано в монографії і конкретні пам'ятки, що мають уже виразні елементи літературознавчої думки, — зокрема, перший санскритський трактат про драматичне мистецтво "Натьяшастра" (елементи типологічного зіставлення із Аристотелевими судженнями про драму увиразнюють своєрідність давньоіндійської теорії), шедеври класичної давньохитайської культури "Луньюй" і "Лао-цзи" (тут дослідник робить акцент на специфіку постановки проблеми авторства), "Мо-цзи", "Велика передмова" до книги "Шицзин" та ін.

Досліджуючи літературознавчу думку Сходу доби Середньовіччя, автор особібно наголошує на появі літературної теорії, де йдеться про зображальну техніку, про майстерність письменника, викладаються принципи морфології словесної творчості. Переконаливо показано, як формується концепція гармонії емоційного змісту й словесної форми.

Простеживши витoki літературознавчої думки в стародавній Індії, Китаї, середньовічній Японії, в арабському світі, автор монографії підходить до накреслення (беремо до уваги те, що частина II цієї праці незабаром теж буде оприлюднена) основних шляхів і закономірностей історії світової літературознавчої думки. Грунтовна теоретична основа, наукова значимість порушених проблем, аналітичне осмислення всього обширу опрацьованого матеріалу переконують у з'яві справді цікавої, науково поважної літературознавчої праці.

м. Івано-Франківськ

Наталія Мафтин

БЕЗЦІННИЙ ПОДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ НАУКОВЦЯМ

Літературно-науковий вісник: Показчик змісту. Т. 1—109 (1898—1932) / Уклад Богдан Ясінський; Відп. за вип. Роксана Харчук. — К.; Нью-Йорк: Смолоскип, 2000. — 544 с. — (Записки Наук. Т-ва ім.Шевченка. Філолог. секція; Т.213).

Рецензований науково-допоміжний показчик, підготовлений відомим українським книгознавцем Богданом Ясінським, розкриває зміст "Літературно-наукового вісника" за весь період його існування з 1898 по 1932 рік. Як зазначив у передньому слові до видання бібліограф Дмитро Штогрин, "названий показчик є довгоочікуваним ключем до багатогранного змісту одного з найважливіших (якщо не найважливішого) періодичних видань України. ... Самий "Показчик..." може бути взірцем для майбутніх подібних друкованих видань".

Справді, значення цієї фундаментальної праці важко переоцінити. Адже відомо, що "Літературно-науковий вісник" часто є єдиним джерелом інформації не тільки про стан української та зарубіжної літератури, науки, журналістики, історії, релігії, а й про розвиток природничих наук — фізики, медицини, техніки тощо. І хоча в типовій системі друкованих видань "Літературно-науковий вісник" визначається як часопис, враховуючи універсальний характер матеріалів, надрукованих у ньому, його можна назвати збірником наукових праць.

У дослідженні Володимира Дорошенка, яке подається в кінці показчика Б.Ясінського, міститься аналіз змісту "Літературно-наукового вісника", огляд творчості його авторів у зв'язку з процесами в суспільно-політичному житті України за період з 1898 по 1932 р.

Залишаючи вивчення наукового та джерелознавчого значення цього видання дослідникам, лише

завважимо, що значна частина художніх творів, статей, досліджень вперше була надрукована саме в цьому журналі. Тут ми знайдемо й матеріали про багатьох відомих і призабутих постатей, велику кількість рецензій на вихід у світ нових видань українських і зарубіжних авторів, мемуари та есеї відомих українських діячів.

Високо оцінюючи фаховий і науковий рівень рецензованого показчика, підкреслимо головне — він ліквідував інформаційну прогалину з 1898 по 1932 рік. Адже відомо, що в цей хронологічний період в Україні ще не було державного органу реєстрації творів друку. З виходом у світ цього видання дослідники нарешті можуть залучити до наукового обігу безцінні матеріали "Літературно-наукового вісника".

Бібліографічні показчики, які розкривають зміст часописів, видань, що продовжуються, наукових записок тощо завжди потребують тривалої, копіткої роботи й високого професіоналізму. В даному випадку перед укладачем стояло ще й важке завдання зібрати всі випуски "Вісника...", розкидани по всьому світу, для опрацювання їх *de visu*.

Зважаючи на відсутність будь-яких методичних порад щодо укладання подібного типу бібліографічних посібників, перед Богданом Ясінським постало нелегке завдання стосовно побудови структури посібника, визначення системи допоміжних показчиків, особливостей бібліографічного опису тощо.

Як правило, матеріал у таких виданнях групується в систематичному порядку. Прийняття ж укладачем

рішення про алфавітне розташування творів (авторів і назв) цілком виправдане. Враховуючи те, що "Літературно-науковий вісник" в основному має стале коло авторів, таке розташування статей дало можливість укладачеві скласти авторські "гнізда", в яких зібрані всі твори кожного з авторів. Зручним також є методичне рішення щодо розташування псевдонімів і криптонімів — вони наводяться в єдиному алфавітному ряду з посиланнями на справжні прізвища авторів.

Заслуговує на увагу ретельне, прискіпливе опрацювання матеріалу *de visu*, про що свідчать анотації, наведені у квадратних дужках зразу після назви у так званих "глухих" описах. Про немалу пошукову роботу автора свідчить розкриття значної кількості псевдонімів і криптонімів.

Відомо, що при формальному розташуванні матеріалу (в нашому випадку алфавітному) передбачається розгалужена система допоміжних покажчиків, які б ефективно служили ключем до розкриття універсального змісту посібника. До основної частини рецензованого бібліографічного посібника, яка налічує 9406 назв, додається добре опрацьований допоміжний апарат: покажчики предметних рубрик, перекладів, перекладачів, рецензій, некрологів, криптонімів і псевдонімів. Стануть у нагоді дослідникам також відомості, вміщені в додатках: "Дані про обсяг річників журналу "Літературно-науковий вісник" (1898—1932)", "Дані про розділ "Бібліографія" у "Літературно-науковому віснику", "Дані про розділ "Нові книжки" і "Книжки", надіслані до редакції" та "Таблиця появи книжок і томів "Літературно-наукового вісника".

При алфавітному розташуванні матеріалів основним допоміжним покажчиком є завжди змістовий, у нашому випадку таким є "Покажчик предметних рубрик". Найповнішим у цьому покажчику є розділ "Українська література" з виділеними підрозділами — драма, поезія, проза. Інші аналогічні розділи подаються за алфавітом країн — "Американська література", "Бельгійська література", "Норвезька література" і т.д. Далі розділ "Літературознавство" вибудований таким чином: "Літературознавство. Австрія", "Літературознавство. Греція", "Літературознавство. Україна" тощо. Серед інших розділів "Мовознавство", "Видавнича справа", "Економіка", "Журналістика", "Книгознавство", "Краєзнавство", "Народознавство", "Мистецтво", "Освіта", "Природничі науки", "Фізика", "Медицина", "Технічні науки" і т.д. У розділі "Літературознавство. Україна" та "Історія" окремо виділені персоналії. Крім тематичних рубрик, тут виявляємо типові — "Матеріали різного змісту" (звіти, конкурси, з'їзди, листи, повідомлення, промови, спомини) та "Хроніка" з підрубриками: "З громадського життя", "З науки і письменства".

Не применшуючи значення рецензованої праці, дозволимо собі висловити деякі побажання, які,

може, стануть у нагоді тим, хто працює чи працюватиме над подібного типу виданнями. Адже підготувати ідеально таку величезну працю неможливо. Про це пише у передмові сам Б.Ясінський: "... можливо, знайдуться недоліки: їх важко було уникнути за умов, що покажчик опрацювала одна людина..."

Визначаючи серед інших допоміжних "Покажчик предметних рубрик" як головний, висловимо деякі побажання щодо його особливостей. "Покажчик предметних рубрик" насправді є систематичним покажчиком, бо його рубрики складають галузі знання. Незважаючи на те, що вони розташовані в алфавітному порядку, що є ознакою предметного покажчика, все ж такі уявляють предметну рубрику обсягом 7—10 сторінок важко. Певну науковість і стрункість забезпечило б логічне розташування матеріалу в цьому покажчику. Виходячи з того, що рубрики в ньому нерівноцінні за наповненням, варто було б не повторювати в них ще раз назву твору, а обмежитись тільки номерами позицій, посилаючись на основну частину книжки. Адже дублювання матеріалу не прискорить пошук, а тільки його збільшить, бо маючи, наприклад, у рубриці поезія, (українська) 18 сторінок, користувач навряд чи швидко знайде те, що шукає. Натомість у виданні немає покажчика назв творів основної частини книжки. І саме праці, які повторюються у предметних рубриках, стали б в алфавіті покажчика назв, і тоді читач, знаючи твір і не пам'ятаючи автора, швидко отримав би цю інформацію.

Бракує також іменного покажчика. І хоча матеріал у самій книжці розміщений за алфавітом авторів, розшукати слівотворів, редакторів, перекладачів та інших осіб, причетних до створення статті, дуже складно. Адже часто людина пам'ятає другого або третього автора, чи тільки редактора або укладача. Такий покажчик полегшив би інформаційний пошук. Крім того, з появою іменного покажчика відпала би потреба у "Покажчиках рецензій, перекладачів", бо після кожного прізвища з посиланням на позиції основного тексту стояла б позначка, яка визначала його роль (ред.) — редактор, (рец.) — рецензент, (перс.) — персоналія і т.д. Варто було б додати ще один допоміжний покажчик — "Перелік томів і їх зміст", де б шляхом наведення позицій з основного тексту розкривався зміст кожного тому. Бо щоб знайти зміст якогось окремого тому, потрібно переглянути понад 500 сторінок.

Часом впадає в око нехтування правилами бібліографічного опису (зокрема при описі рецензій) та системою знаків, прийнятих у бібліографічній уяці, які розділяють галузі й елементи опису.

Ці зауваження жодною мірою не знижують наукової і інформаційної вартості фундаментальної праці, яка має посісти гідне місце в духовній скарбниці української культури.

Рона Жданова

